

CATALANISME

Durant el període transitori de 1901 i 1902 es concreta l'aproximació al catalanisme i culmina la trajectòria que s'intueix al final de l'etapa anterior, consistent en la descoberta d'una tradició literària autòctona i d'unes plataformes que -com els Jocs Florals- permeten el contacte directe amb aquesta tradició. D'entre les diverses opcions que el catalanisme ofereix en aquests moments, el model assumit com a propi -tant per Josep Carner com pels seus companys- és, òbviament, el que assumeix el sector religiós i universitari del qual provenen. Això fa que se circumscriguin a un catalanisme tradicionalista (que justifica la catalanitat a través de la història), actiu i radicalitzat, més pragmàtic que el romàntic tot i no deixar de ser idealista, i fonamentat en la identificació llengua-pàtria (251).

és encara una concepció que pot ser qualificada de vuitcentista perquè s'apropa molt a la que divulguen algunes associacions des dels anys setanta i vuitanta (La Jove Catalunya o el Centre Escolar Catalanista) i que a començaments del segle XX entra en crisi quan van prenent cos altres teoritzacions més possibilistes. Per això no ha d'estranyar que l'opció política escollida en un principi sigui la que representa la Unió Catalanista, amb "La Renaixensa" com a portaveu principal, i no la que protagonitzen els escindits que el 1901 creen la Lliga Regionalista i que compten amb "La Veu de Catalunya" com a òrgan d'expressió des de 1899 (252). Tot i que aquesta segona sigui la que, a la llarga i després de la clarificació que motiven les futures dissensions, acabi justificant realment els orígens immediats del Noucentisme i integri els components del grup carnerià ja des d'abans

de 1906, encara que en alguns casos la militància explícita no sigui fins uns anys més tard.

A partir de 1899 la Unió Catalanista representa fonamentalment la defensa d'un patriotisme idealista, utòpic i en molts moments encara de base romàntica, que centra bona part dels seus esforços en autojustificar-se com a única opció vàlida davant del progressiu ascens dels rivals (253). Això no vol dir que en el seu si hi hagi una homogeneïtat excessiva. En ser concebuda com a agrupació d'entitats, publicacions i socis individuals que comparteixen uns mateixos ideals, el seu funcionament i configuració exigeixen la diversificació, cosa que permet la coexistència amb sectors més radicals, com el que prové de "Joventut". Tot i que la seva agonia com a força influent és paral·lela a la que sofreix "La Renaixença", que desapareix el 1905 després d'un llarg i sostingut període de crisi que es remunta en els seus orígens al naixement de "La Veu de Catalunya" com a diari, durant 1901 i 1902 encara continua agrupant la majoria d'entitats i una bona part de revistes d'orientació catalanista, malgrat que cada cop vagi perdent força (254).

Entre les publicacions i entitats fidels s'hi comptabilitzen la majoria d'aquelles en les quals col·laboren o s'associen els components del grup carnerià: la Lliga Espiritual, el seu butlletí "Montserrat", "Universitat Catalana", l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull" o "La Nació Catalana". I també algunes de les publicacions de l'estricta prehistòria, com "L'Atlàntida" o "Lo Pensament Català". A més, durant aquests mateixos anys, compta entre els adherits amb un seguit de persones relacionades d'una o altra manera amb la gent de Carner, com és el cas de Xavier Viura, Jaume Figueras, Jaume

Llongueras, Ricard Permanyer, Joan Llongueras, Llorenç Alier, Claudi Hoyos, Francesc d'A. Galí, Antoni Muntanyola, Emili Vilanova, Celestí Devesa o Josep Gassiot. Davant d'aquest seguit de coincidències, és lògic que també ells hi tinguin alguna mena de vinculació. En graus diferents. No és d'estranyar que sigui Emili Vallès qui manifesti un compromís més explícit i n'esdevingui un dels militants actius del moment, mentre que en el cas de Bofill, a l'altre extrem, tot es quedi en simples insinuacions. Carner, entremig, en el mateix estil poc compromès que li hem observat pel que fa al moviment universitari, però també ara amb rastres suficients com per determinar cap a on es decanta.

Emili Vallès centra la seva participació activa a la Unió Catalanista entre 1898 i 1901-1902. Exactament els mateixos anys que és entre els líders de les associacions estudiantils i que es confirma com a ànima de l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull". També ara l'activisme acaba just quan s'integra en el grup de Carner, ja consolidat. Novament, doncs, s'observa que les tasques de lideratge que Vallès pot exercir s'han de remuntar com a màxim al moment en què Carner encara no ha pres el relleu. En primer lloc hi ha documentada la seva participació en diversos mitings de la Unió Catalanista en terres catalanes, alguns d'ells en representació de l'Agrupació Escolar o, en general, de les associacions d'universitaris. Així, el localitzem l'agost de 1899 a Tiana, el febrer de 1900 a Crespià, també el febrer de 1900 a Banyoles, el març del mateix any a Vilassar, el setembre de 1901 a Teià i el gener de 1902 a Santa Coloma de Gramenet (255).

En segon lloc, tenim un seguit de conferències o discursos en agrupacions adscrites a la Unió: el desembre

de 1898, la intervenció en una vetllada en honor de la Joventut Federal de Barcelona (256); el juliol de 1899, una conferència a l'Associació Democràtica Catalanista "Lo Somatent" sobre Catalanisme i separatisme; i l'abril de 1900 una altra conferència a la mateixa associació sobre Fonaments històrics del catalanisme. A més, de la participació en dues entitats per les quals té una predilecció especial. Una, lògicament, l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull". A part de pronunciar-hi el discurs d'inauguració el novembre de 1898, participa en la vetllada del primer aniversari l'abril de 1899 i hi disserta sobre Criteri general del catalanisme el gener de 1900. L'altra, l'Associació Popular Regionalista, estretament relacionada amb l'Agrupació Escolar Catalanista. Vallès, a més de participar en la revista que editen, hi fa dos discursos en commemoració de l'onze de setembre els anys 1897 i 1898.

En tercer lloc, articles esparsos a la premsa catalanista, com Federalisme y catalanisme el 1901 a "Sanch Nova" d'Olot, els escrits de caire polític a "Montserrat" o Lo renaixement de Catalunya, publicat en un número extraordinari de "Gent Nova" amb motiu de la inauguració del Centre Catalanista del mateix nom (adscriu, és clar, a la Unió) (257).

Però les dues dades més significatives les constitueixen les seves col·laboracions a "La Renaixensa" i a "La Nació Catalana". A "La Renaixensa" fins i tot com a redactor. Almenys durant 1902, just en sortir de la universitat, i possiblement també l'any següent. Ho confirmen les nombroses ressenyes de tema musical i les notes de redacció sobre actes, conferències etc. signades durant aquest any amb les seves inicials (258). A més de la intervenció en un dels mítings de la Unió en nom del

diari (259) o la col.laboració el juny de 1901 en la secció d'informació sobre novetats bibliogràfiques (260). A tot això cal afegir la seva aportació en diverses subscripcions populars organitzades pel diari o la qualificació en un moment determinat com a "*nostre estimat amich y company*" (261).

"La Nació Catalana" i l'Associació Popular Regionalista que l'empara representen una de les ales radicals dintre de la Unió Catalanista. L'esperit patriòtic s'hi detecta no només en els articles de fons sinó també en el finançament mitjançant socis protectors que compren un determinat nombre d'exemplars o que fan una donació anual. D'aquesta manera s'aconsegueix distribuir la revista gratuïtament i assolir un tiratge que, en determinats moments, arriba segons sembla fins als vuit mil exemplars. La radicalització també és la causa dels problemes amb la censura i dels diversos canvis de nom (262). Aquest mateix fet provoca que la majoria dels col.laboradors signin amb inicials i que es faci difícil saber qui en són els redactors. El que no hi ha dubte és que el tipus de publicació exigeix que aquell que hi intervé, ni que sigui amb inicials i amb una simple composició literària, simpatitzi amb l'opció política que hom pretén divulgar.

Emili Vallès hi té un treball molt actiu entre 1898 i 1900 (263). No coopera durant l'etapa de "Lo Regionalista", que és quan la publicació encara no ha adquirit el to combatiu que ocasiona el canvi de nom, però durant el període esmentat arriba a formar part del consell de redacció i hi signa les ressenyes musicals amb les inicials E.V. o E.V.V. No per necessitats polítiques d'anonimat -el tema no ho exigeix- sinó com a indicador que qui les escriu pertany a la redacció (264). Fins i

tot forma part del jurat d'un certamen musical organitzat per la revista per tal de trobar un himne nacional substitutiu d'Els segadors (265). També es dona informació de la majoria de conferències que pronuncia i actes patriòtics en què participa.

En les seves col.laboracions directes a la revista el tema més significatiu és el polític. En total són set articles:

- * Lo somni d'Espanya, nº8 (30-VI-1898), p.2, sobre la crisi colonial.
- * Lo catalanisme a l'extranger, nº12 (30-VIII-1898), p.2.
- * A l'Àfrica, nº17 (15-XI-1898), p.2, a propòsit de la nova política colonial espanyola després de la derrota.
- * El nou ministeri, nº25 (15-III-1899), ps. 1-2, contra el govern Silvela-Polavieja (266).
- * Catalunya, nº32 (30-VI-1899), p.2, sobre les difícils relacions Catalunya-Espanya.
- * Aniversari, nº37 (11-IX-1899), p.3, típic article de commemoració de l'onze de setembre.
- * Al.leluya, nº51 (15-IV-1900), p.2, en què es parla de la situació catalana a partir de metàfores religioses.

A més de les ressenyes musicals esmentades hi ha algun text sobre qüestions del món escolar, un altre tema ben apropiat (267). I en la línia patriòtica però entroncant amb el vessant cultural, el poema A la memòria de Joaquim Rubió y Ors, patriarca de las lletres catalanas, plany característic i tòpic amb motiu de la mort del mític "gayter", sense cap interès literari (268). Després de la

clausura del periòdic el 1901 i durant els anys de "La Devantera", el seu nom no torna a aparèixer. És el moment d'afiançament en el grup de Carner i, per tant, de canvi de plataformes (269). Quan el 1906 ressorgeix la revista amb el nom de "La Nació Catalana", Vallès i els seus companys ja han evolucionat suficientment com per no intervenir-hi (270).

Tot aquest seguit de conferències, mítings, articles, etc. permet deduir quines són les línies mestres del'ideari polític d'Emili Vallès durant els anys de confluència amb Josep Carner i els altres. La fidelitat als pressupòsits de la Unió Catalanista és indiscutible i, a més, des de la perspectiva d'un dels sectors més radicals. Quant a continguts, els seus textos són bastant repetitius perquè en bona mesura responen a una voluntat de divulgació propagandística o a la necessitat de crear un estat d'opinió davant les circumstàncies per les quals atravesava la política catalana i espanyola.

Destaquen dues idees. La primera, el repàs a la història del país per tal de poder justificar un catalanisme que en quedi per sobre i unes vicissituds els elements adversos de les quals són responsabilitat del país opressor veí (271). Aquesta repassada històrica es fa des de la típica òptica vuitcentista romàntico-patriòtica, amb especial atenció a les gestes glorioses del passat. En són bona mostra els dos discursos amb motiu de la diada de l'onze de setembre, farcits de consignes xovinistes dirigides a "*tots los que sentim bullir en nostres venes la sanch dels Claris y Casanova*"; o la interpretació simbòlica de la festa de Sant Jordi com a bressol de la pàtria, la fe i l'amor. D'aquesta forma es

fixen uns orígens sense els quals el catalanisme no té sentit i que esdevenen un bon fonament per a la justificació divina -ahistòrica, per tant- de la pàtria. A aquesta base romàntica s'afegeix l'exaltació pròpia dels plantejaments de les darreres dècades del segle. Sempre, però, des d'una perspectiva vuitcentista. La renaixença no pot ser purament literària perquè els poetes han acomplert la seva funció i han de deixar pas als polítics (272). Per això en l'article de 1901 a "Sanch Nova" parla del "*notable desenrotllo [que] pren en el terror de Catalunya la llevar sembrada, potser incoscientment per quatre trovayres somniadors*", i en el poema a Rubió i Ors té una cura especial a deixar constància d'aquesta mateixa qüestió:

*"Oh venerat patrici! Ja jauen tas despullas,
recort d'una nissaga, ab las del somni etern,
com a la primavera jauhen las mortas fullas
vestigi de l'hivern.*

*L'hivern ha fet sa tasca, y ve la primavera,
la primavera ardida de nostra joventut,
y al caure lo vell roure a sa claror primera
ens deixa una alenada rublerta de salut."*

(vs. 9-16)

La segona idea a tenir en compte és el distanciament respecte a l'opció que representen "La Veu de Catalunya" i els escindits de la Unió que acaben creant la Lliga Regionalista. Ja ho dóna a entendre la seva definició de catalanisme com a "*aplech de gent de la terra que aspira per la conquesta de les conciències catalanes constituhir el partit nacional de Catalunya*" (273). Un únic partit per tal d'evitar sectarismes. L'estratègia possibilista per força ha de ser vista com a desintegradora:

"Que hi ha qui ab el nom de partit polítich, acepta y defensa algunes de les bases que constituheixen les nostres aspiracions? Que hi siga! Cal considerar que la causa del

catalanisme és la causa de tots els catalans, y que ls que, per camins més drets o més esgarriats, ab més o menos consciència dels seus actes persegueixin la renaixensa de Catalunya, no hem de deixar de trobar-nos al capdevall del nostre camí, aixoplujats en l'hora del triomf per una mateixa ensenya.

Mes als catalanistes veritables, els que per un o altre concepte, formem part a la Unió Catalanista, ens cal seguir el nostre camí, marcat per un reguer de doctrina ben clar y terminant y vorejant fites laterals espayoses emperò ben determinades." (274)

D'aquí els atacs al govern Silvela de 1899 i, per tant, als partidaris de les propostes del general Polavieja:

"Aquet és aquell que després de sembrar odis a Filipinas fusellant a tort y a dret, ens va fer sapiguer que ell era molt amich de la llibertat dels pobles" (275)

Aquests arguments contraris al possibilisme són els més perseverants en les intervencions als mítings o en els discursos. En aquest sentit, és aclaridora la ressenya de la seva conferència Criteri general del catalanisme, pronunciada el 28 de gener de 1900 a l'Agrupació Escolar Catalanista "Ramon Llull":

"Rebatent els arguments dels que titulant-se evolucionistas, pretenen que s pot arribar a la obtenció de nostras llibertats per diferents camins igualment bons, demostrà que si en nostre camí aparentment volen manifestar-se duas tendèncias, Catalunya sols té d'acullir en son si a aquells fills que antepòsan son amor a la pàtria a l'amor propi, bonament hi vagin desenganyats de conxorxas políticayres d'ofici, trobant tancadas las portas del catalanisme aquells que vùlgan entrar-hi disfressats de catalanistas y portan la pretensió de realisar ditas conxorxas per més que ofereixin alguns retalls del programa aprovat en la Assamblea de Manresa." (276)

Hi ha una tercera qüestió que Vallès no la pot formalitzar però que és molt significativa: l'ambigüitat que provoca la utilització d'un discurs i un llenguatge

radicalitzats per a unes idees en el fons tradicionalistes. És l'ambigüitat pròpia de tot regeneracionisme conservador, tantes mostres de la qual ofereix l'obra de Joan Maragall. En el cas d'Emili Vallès, es pot exemplificar a partir d'un tema típic: el de la possible regeneració d'Espanya des de Catalunya. Del conjunt de textos es dedueix una posició poc clara. Podríem dir que posa de manifest, ja no la contradicció en la qual viu la burgesia catalana entre l'hegemonia -amb la consegüent diferenciació- i la voluntat d'aconseguir uns mercats estatals ni que sigui a costa de la subordinació, sinó més aviat la que afecta sectors ciutadans petitburgesos per als quals és possible un discurs més extremista, però amb les mateixes limitacions de fons. Així s'explica que Emili Vallès arribi fins al tòpic de la contraposició entre l'Espanya morta i la Catalunya germànica (277) i parli en alguns moments de regeneració impossible, amb un llenguatge contundent, exaltat i gens racionalitzat:

"Mes nosaltres els catalans no cal pas que hi pensem en rejuvenir l'arbre vell y corsecat, tampoch cal que pensem en plantar-ne un de nou; perquè tenim el nostre, tan ferm que no hi han valgut res contra d'ell las tempestats de la naturalesa ni ls cops de destrals dels homes d'ànima raquitica. Nosaltres, els descendents del compte Jofre, no necessitem per a viure un aire enmatllevat, ni un de nou exprés, que necessitem sols el nostre, y el trobar a faltar condicions de vida en l'atmosfera poch sana que respirem, al trobar-nos moralment estrets dins la casa llogada en que vivim, el nostre esperit busca un ideal, el nostre cor el sent, y la nostre boca.l predica sempre la mateixa aspiració, el mateix sentiment, sempre.l mateix remey pels mals que sufrim... CATALUNYA." (278).

Però, en canvi, paral·lelament escrigué articles com Lo somni d'Espanya en els quals varia el matís regeneracionista i es desradicalitza el llenguatge:

"No fem com altres partits polítics que fan veure que estan tristos per la desgràcia d'Espanya, però interiorment pènsan allò que diu aquell refrà castellà: A río revuelto, ganancia de pescadores; y és perquè nosaltres no la hem predicada may la revolució, perquè no és al nostre programa, perquè no fem com ells que estan esperant una ocasió per fer de las sevas, perquè las nostras ideas sols deuen imposar-se per la convicció de la intel·ligència, per la forsa del sentiment, per medi de una evolució social que despertí de son somni a la pobra Espanya."

I és que, en el fons, al marge de la imatge que es vulgui donar, el catalanisme conservador arrossega unes limitacions que li són inherents.

A causa del seu paper com a líder del sector, les conviccions que Vallès assumeix han de tenir forçosament algun influx sobre els companys. Hi ha d'haver una mínima concordança d'idees a l'hora d'incorporar una persona amb un carisma semblant. En alguns casos el compromís queda poc definit i les proves de l'apropament a la Unió Catalanista són un xic intuïtives. En el cas de Carner, però, suficients.

En tots ells s'evidencia la consciència catalanista, cosa lògica si tenim en compte que és un dels principals factors unificadors. Només en el cas de Rafael Masó es podria pensar en una vinculació prematura a la Lliga Regionalista a causa de la seva adscripció a la Federació Escolar Catalana. De la militància no es dedueix, però, cap compromís polític explícit i documentat. Pensem que Masó en aquests moments és soci de la Lliga Catalanista de Girona, quan l'entitat encara no s'ha definit per l'opció que representa la Lliga Regionalista (279). Més aviat cal pensar en un radicalisme semblant al

de Vallès, però en un àmbit d'actuació restringit: el de Girona. Aquesta radicalitat és precisament la que, durant 1901, obliga a passar tres dies a la presó, juntament amb el seu germà (280).

Són diversos els símptomes que permeten emmarcar Carner en el mateix ambient que Vallès tot i la manca d'afiliació directa. En primer lloc, l'adscripció a la Unió Catalanista de les revistes i entitats on col·labora, que, poc més o menys, són les mateixes per on es belluga l'amic. Inclosa "L'Atlàntida", en la qual continua escrivint després que a començaments de 1900 la redacció s'hagi manifestat obertament contrària a "La Veu de Catalunya" i partidària de la Unió Catalanista (281). En segon lloc, els vincles establerts amb l'Agrupació Catalanista "Art i Pàtria", també adherida a la Unió (282). En tercer lloc -ara per deducció indirecta-, pel fet que les crítiques de Carner contra la Unió Catalanista no comencin fins a finals de 1904 i començaments de 1905, i anteriorment es defensi un catalanisme menys possibilista que el de la Lliga i proper al model de Maragall, que no és precisament aquell que Prat de la Riba reconeix com a modèlic (283).

També en el seu cas, però a un nivell diferent al de Vallès, els símptomes més importants són els que es dedueixen de la participació a "La Renaixensa" i a "La Nació Catalana". És determinant que el seu nom aparegui -juntament amb el de Vallès, Masó i alguns dels típics patriotes de la Unió- en la llista dels qui col·laboren a sufragar una multa imposada a aquestes dues publicacions el març de 1900, quan en general Carner és reticent a aquesta mena d'accions que exigeixen desembutxacar diners (284).

Pel que fa a "La Renaixensa", és significatiu que

sigui precisament aquest diari qui editi el manifest de 1901 en defensa de Torras i Bages, encapçalat i segurament promogut per Carner (285). D'altra banda, durant els anys del període de transició es decanta pel portaveu de la Unió Catalanista i no per "La Veu de Catalunya". Durant 1902 o molt a principis de 1903 hi publica un total de set poemes i un article. La majoria a causa de premis en jocs florals diversos, però amb certa voluntat de divulgació de l'obra carneriana per part de la redacció (286). Durant el mateix període, a "La Veu de Catalunya" no hi ha res seu (287). L'entrada al diari de la Lliga a les darreries de 1902 -la primera col.laboració és de desembre d'aquest any- coincideix amb el final del període de transició i obre les portes de l'evolució posterior. Primer amb un seguit de textos no ideològics que permeten que paral·lelament, però ja de forma més escadussera, encara es trobi alguna cosa seva a "La Renaixensa". Més endavant, a mesura que el compromís a "La Veu" és cada cop major, res més (288).

A "La Nació Catalana" tot es redueix al poema Renaixensa de 1899, signat amb inicials. Sabem, però, que la revista és prou radical com perquè la col.laboració sigui símptoma de proximitat ideològica (288).

Tot són indicis puntuals i globalment no és que el pas per "La Renaixensa" i "La Nació Catalana" sigui gaire destacat -no es dedueix cap contacte especial amb els redactors-, però la tria com a mínim suggereix el decantament primicer cap a una de les opcions polítiques del moment. I més si tenim present la ferma amistat amb Emili Vallès. No es pot arribar a parlar de confluència dels membres del grup a causa d'un ideari polític comú, perquè aquest no és més que un factor complementari d'aquells realment significatius: la pertinença al moviment univer-

sitari i a unes determinades entitats religioses. Si més no, però, es demostra una evolució conjunta i la coincidència en qüestions polítiques. Sobretot si partim de Vallès com a model paradigmàtic, tant per la seva trajectòria com pel fet d'incloure una persona com ell en el cercle de les amistats íntimes.

Aquesta primera definició política toca fons cap a 1901-1902, coincidint amb els anys del període de transició. A partir de la segona meitat de 1903 desapareixen els símptomes de proximitat a la Unió Catalanista. Vallès deixa d'exercir el lideratge i Carner s'introdueix progressivament a "La Veu de Catalunya". La revista "Catalunya", com succeeix per a moltes altres coses, queda situada en el punt just per entendre cap a on s'encamina l'evolució i il·lustra perfectament el pas de la Unió Catalanista a la Lliga Regionalista, de l'idealisme encarcerat a un nou pragmatisme. "Catalunya" ja no s'adhereix com a publicació a la Unió, primer fet a tenir en compte. Això no obstant, durant 1903 encara es transllueixen concomitàncies força explícites que es concreten en la reproducció de molts articles de "La Renaixensa" -"nostre estimat confrare" (290)- a la secció Premsa; en la valoració de gent que hi queda propera, com Marià Vayreda (de qui es destaquen els càrrecs que hi ha exercit), Josep Franquesa i Gomis o Frederic Renyé (291); o en la publicació d'articles polítics de gent afí, com és ara Joaquim Botet i Sisó, a qui qualifiquen de "nostre col·laborador" (292). I especialment en la reproducció de documents relatius al funcionament de l'entitat (circulars, ressenyes de reunions o fins i tot manifestos) (293), i en la divulgació de les idees de Vallès, darreres cuetejades de la seva militància: la fidelitat a les Bases de Manresa esmentada en l'article sobre el Congrés

Universitari, ja sense exaltació patriòtica (294), i la reflexió a propòsit del lliurament de la bandera de la Unió Catalanista al monestir de Poblet, acte més commemoratiu que reivindicatiu i al qual s'adhereix fins i tot la Lliga Regionalista (295).

Totes aquestes referències tenen cabuda a la revista durant el primer semestre de 1903. Després no se'n fa cap altra menció fins que el 1905 comencen les crítiques i els sarcasmes, producte del definitiu alineament al costat de la Lliga Regionalista i de l'habitual ironia carneriana (296). Entremig, s'ha produït l'evolució ideològica i la clarificació política que condueix el grup vers Prat de la Riba i, en definitiva, vers el Noucentisme.

ELS PRIMERS SÍMPTOMES DEL CANVI ESTÈTIC

L'aspecte més interessant per a l'anàlisi de l'evolució vers el Noucentisme pel que fa als anys 1901-1902 és la introducció en l'obra literària dels primers elements que suposen l'inici d'un distanciament respecte als models vuitcentistes que els poetes del grup havien seguit fins llavors. En aquest terreny Josep Carner sí que exerceix com a capdavanter. Tant Jaume Bofill i Mates com Rafael Masó van a remolc. Tots dos amb suficient retard, però, com per no deixar-ne constància fins a 1903. Durant el període, la introducció d'aquests primers símptomes s'adverteix, per tant, en l'estudi individualitzat de l'obra carneriana.

És un moment de transició i els nous elements estètics apareixen de forma poc definida. S'estableix una dualitat entre l'obra que continua mantenint els trets propis del període anterior i que per això ha de ser considerada encara prehistòrica i la que incorpora els

síntomes de modernitat. Lògicament, la primera és la que domina durant 1901, mentre que la segona es fa més patent durant 1902. La dualitat, però, és també a un altre nivell perquè la modernització pot venir per dos cantons, igualment indicatius de l'evolució soferta: l'enlluernament pel Modernisme i l'inici de la selecció d'entre allò que el moviment ofereix. L'enlluernament és un primer estadi del procés i, per tant, esdevé més propi de 1901, mentre que la selecció és més evident durant 1902. A partir de 1903 desapareixen totalment els trets prehistòrics, es difuminen els de simple atracció pels models modernistes i la selecció esmentada és la que permet entendre definitivament la progressió fins a 1906. A partir d'aquesta doble dualitat, s'estableixen tres nivells d'anàlisi. El primer el constitueix l'obra encara prehistòrica; el segon el de la fascinació enlluernadora; i el tercer el pròpiament selectiu, que és el més interessant.

L'estudi pot desenvolupar-se des de dues perspectives complementàries: a partir dels textos literaris i de la informació que proporcionen els teòrics. Els textos teòrics i crítics sobre els quals cal fixar l'atenció són els de "Montserrat" i els d'"Universitat Catalana" (297). Quant als literaris, el material se centra en les tres obres teatrals publicades (Al vapor, Llàntia que s'apaga i Trista) i especialment en Llibre dels poetas, escrit quasi totalment en aquest moment tot i que s'edita més tard. Es complementa amb un nombre reduït de poemes dispersos (298).